

משנה תמורה פרק ו

Mishnah Temurah, Chapter 6

(1) All [the following] animals [that are] forbidden to be offered up on the altar [if they got mixed up with other fit animals] cause disqualification in any amount [even one in a thousand]. These are a *roba* or a *nirba* [animals male, or female, used bestially without two witnesses] one which was set aside [for an idolatrous sacrifice], one served an *etnan* [i.e., one which served a harlot's fee] one exchanged for a dog, *kilayim* [a hybrid, the offspring of two heterogeneous animals e.g., a goat and a sheep], *treifah* [such as an animal, clawed by a wolf, which got mixed up with other animals wounded by thorns] and an animal born through Caesarean section. What is meant by set aside? One set aside [by some action, such as being sheared by the idolatrous priests] for idolatry. It itself is prohibited [to be offered on the altar] but that which is upon it [i.e., ornaments] is permitted [to be sold and the money may be used to buy and offer offerings upon the altar. The animal itself being a live being does not become prohibited from enjoying benefit from it]. What is meant by served? If

רבנו עובדיה מברטנורא

א כל האסורין לגבי מזבח. שהן פסולים להקרבה. וקחשיב להו ואזיל: **אוסרים בכל שהן.** ואפילו נתערבו אחד באלף, כולן אסורים למזבח אם אינו ניכר. וכולהו משכחת לה דאין ניכרים. חוץ מן הטריפה דלא משכחת לה שאינה ניכרת אלא כגון שנתערבה דרוסת הארי והזאב בנקובת הקוץ: **הרובע והנרבע והמוקצה והנעבד.** פסולין למזבח, דאמר קרא (ויקרא כג) כי משחתם בהם מום בם, ותניא, כל מקום שנאמר משחתם אינו אלא ערוה ועבודה זרה. ערוה, דכתיב (בראשית ו) כי השחית כל בשר את דרכו. עבודה זרה, דכתיב (דברים ד) פן תשחיתון ועשיתם לכם פסל. ורובע ונרבע דתנן במתניתין כגון דרובע ונרבע על פי עד אחד או על פי הבעלים דאינה נסקלת בכך אבל פסולות הן לקרבן: **מוקצה.** בהמה שהקצוה לעבודה זרה, ואינה פסולה להקרבה עד שיעשו בה מעשה לשם עבודה זרה כגון שעבדו בו הכומרים אם הוא שור, או גזוהו אם הוא שה: **ונעבד.** אינו אסור בהנאה אע"פ שעבדהו, שאין בעלי חיים נאסרים בהנאה כשעובדים אותן, אבל נפסלים למזבח: **ואתנן ומחיר.** בהדיא פסלינהו קרא (שם כג) לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב: **וכלאים.** תיש הבא על הרחל: **והטרפה.** דכתיב במעשר (ויקרא כז) כל אשר יעבור תחת השבט, פרט לטרפה שאינה עוברת, וקרבן מזבח יליף ממעשר בהמה: **ויוצא דופן.** שנקרעה אמו והוציאו העובר דרך הדופן. וממעטין מקרא דכתיב (שם כג) כי יולד, פרט ליוצא דופן: **הוא אסור.** למזבח: **ומה שעליו מותר.** דהא לא נעבד: **הוא ומה שעליו אסור.** הוא אסור למזבח ומותר אפילו באכילה כדלקמן בסמוך. ומה שעליו,

it was worshipped, [it is prohibited from being offered up on the altar] and all that is upon it is prohibited [from enjoying any benefit at all as an idolatrous object]. Both, however, are permitted to be eaten.

(2) Which is an *etnan*? If one says to a harlot: Take this lamb for your fee, even if there are a hundred lambs [we don't say he sent 99 extra as a present] they are [considered *etnan* and are] all prohibited [for the altar]. And so too, one who says to a friend take this lamb [as a fee] and send your non-Jewish maidservant to my servant. Rabbi says: This is not considered an *etnan* but the Sages say this is [also] an *etnan*.

(3) Which is the [price in] exchange of a dog? If one says to his friend: Take this lamb in exchange for this dog. And so too, if two partners divided [an estate] and one took ten lambs and the other nine lambs and a dog, all those taken in stead of the dog are prohibited [for the altar, the Gemara explains that we are talking about a case where the dog had more value than one single lamb hence the extra value spread out in all the remaining lambs], but those taken with the רבנו עובדיה מברטנורא

תכשיטים שעליו, אסורין בהנאה שהרי נעבדו ויש בהן תפיסת ידי אדם: זה וזה. המוקצה והנעבד: **ב האומר לזונה.** אחת נכרית ואחת ישראלית, והוא שתהיה מחייבי לאוין ואין צריך לומר מחייבי כריתות ומיתות בית דין. אבל אתנן של פנויה והיא ישראלית אינו פסול למזבח, דאין זה אתנן זונה, שהרי לא נאסרה לכהונה בביאה זו. וכן אתנן שנתנה אשה לאיש, אינו פסול. אבל אתנן זכר, פסול: **אפילו מאה כולן אסורים.** התנה עמה לתת לה טלה אחד באתננה ושלח לה אפילו מאה, לא אמרינן חד דאתני עמה הוי אתנן והנך אחריני כולם מתנה, אלא כולו חשיבי אתנן ואסורין: **ותלין שפחתך אצל עבדי.** בעבד עברי שאין לו אשה ובנים מיירי שאין רשות ביד רבו למסור לו שפחה כנענית להוליד ממנה עבדים כיון שלא היתה לו אשה מתחלה, הלכך אתננה אסור לדברי חכמים. ורבי דאמר לא הוי אתנן, לית ליה האי סברא, דודאי אפילו אין לו אשה ובנים רבו מוסר לו שפחה כנענית. אי נמי, אפילו אית ליה האי סברא, סבר הואיל ועבד עברי הותר מכללו בשפחה כנענית, לא חשיב אתנן זונה. ואין הלכה כרבי: **ג אחד נטל עשרה טלאים ואחד נטל תשעה טלאים וכלב.** כנגד העשרה טלאים שנטל חברו. העשרה טלאים שכנגד התשעה וכלב, כולם אסורים משום מחזיר כלב. והתשעה שעם הכלב, מותרים. ובגמרא פריך, אמאי שכנגד הכלב כולם אסורים, ניפוק חד להדי כלבא והנך כולוהו לשחרו. ומשני, הכא במאי עסקינן, כגון דטפי דמי כלב מחד מנייהו, שאין באותן שכנגדו טלה שוה דמי הכלב, דהשתא שייכי דמי הכלב, בכולוהו, כגון שאותן שכנגדן שוין כל אחד דינר דהוי עשרה דינרין, ואותן תשעה שעמו שוין כל אחד דינר חסר מעה דהיינו תשעה דינרים

שעובדין אותו. הוא ומה שעליו אסור. זה וזה מתרין באכילה: **ב איזהו אתנן,** האומר לזונה, הא ליה טלה זה בשכרך, אפלו מאה, פלן אסורין. וכן האומר לחברו, הא לך טלה זה ותלין שפחתך אצל עבדי, רבי אומר, אינו אתנן. וחכמים אומרים, אתנן: **ג איזה הוא מחזיר כלב,** האומר לחברו, הא לך טלה זה תחת כלב זה. וכן שני שתפין שחלקו, אחד נטל עשרה, ואחד נטל תשעה וכלב, שכנגד הכלב, אסורים. שעם הכלב, מתרים. אתנן

dog are permitted. [If one gave a lamb as] the fee of a dog [i.e., to impregnate a dog] or bought [with a lamb which served] as the purchase price of a harlot [to be used as a maid-servant], these are permitted, since it says: “[Do not bring a prostitute’s fee or that which has been procured in exchange for a dog ... because both of these are an abomination to the Lord your G-d” (Deuteronomy 23:18), both [i.e., only two are forbidden] but not four. Their

כָּלֵב וּמְחִיר זוֹנָה, הָרִי אֱלוּ מְתָרִים, שְׁנָאֲמַר (דברים כג), שְׁנַיִם, וְלֹא אַרְבָּעָה. וְלִדְוִתֵיהֶן מְתָרִים, (שְׁנָאֲמַר) הֵן, וְלֹא וְלִדְוִתֵיהֶן: ד נָתַן לָהּ כֶּסֶפִים, הָרִי אֱלוּ מְתָרִין. יַיִנוֹת, שְׁמָנִים, וּסְלִתוֹת, וְכָל דְּבָר שְׁכִיּוּצָא בּוֹ קָרֵב עַל גְּבִי מִזְבֵּחַ, אָסוּר. נָתַן לָהּ מְקַדְשֵׁי, הָרִי אֱלוּ מְתָרִין. עוֹפוֹת, הָרִי אֱלוּ אָסוּרִין. שְׁהֵיָהּ בְּדִין, מָה אִם הִמְקַדְשֵׁי שְׁהֵמוּם פּוֹסֵל בְּהֵם, אִין אֲתַנְן וּמְחִיר חָל עֲלֵיהֶן. עוֹפוֹת שְׁאִין הֵמוּם פּוֹסֵל בְּהֵן, אִינוּ בְּדִין שְׁלֵא יְהֵא אֲתַנְן וּמְחִיר חָל עֲלֵיהֶן, תְּלַמּוּד לּוֹמַר, לְכָל נֶדֶר, לְהֵבִיא

offspring are permitted for it says: They are forbidden but not their offspring.

(4) If he gave her money they [the money] are permitted [to be used to purchase offerings], but if he gave her wine, oil, flour or anything similar to that which is offered on the altar they are prohibited [to be offered on the altar, however if he gave her wheat and she ground it into flour, it would be permitted]. If he gave her sanctified animals [i.e., if he included her in the group for the Passover offering in exchange for her services] they are permitted, if he gave her birds [of *hullin*] they are disqualified, for one may have argued [a *kal vahomer*]: If in the case of sanctified animals where a blemish disqualifies them, the law of the *etnan* and exchange [for a dog] has no effect, in the case of birds where a blemish does not disqualify them should it not be that the law of the *etnan* and exchange [for a dog] should also not take effect? Therefore the verse states: “For **any** vow”

רבנו עובדיה מברטנורא

פחות תשע מעות, והכלב שוה דינר ותשע מעות, נמצא באותן עשרה שבנגד התשעה וכלב יש בהן תשעה שבכל אחד מהן יש בו מעה מחזיר כלב, והעשירי כולו מחזיר כלב: **שנים ולא ארבעה**. שניהם דכתב קרא פלגינא ליה כאילו כתב שנים הן. שנים, אשמועינן דוקא אתנן זונה ומחזיר כלב ולא ארבעה אתנן כלב ומחזיר זונה. והן, משמע הן ולא ולדותיהן: **ד נתן לה כספים הרי אלו מותרים**. לקנות מהן בהמה לקרבן, וסולת למנחות: **יינות שמנים וסלתות אסורים**. אבל חטים ועשאו סולת, זיתים ועשאו שמן, ענבים ועשאו יין, הרי אלו מותרים, דדרשינן שניהם, הם ולא שנוייהן ולא ולדותיהן: **נתן לה מוקדשים**. כגון הפריש טלה על פסחו ולאחר זמן אמר לוונה הבעלי לי והמני על פסחי בהתנגר. סלקא דעתך אמינא הואיל ואדם רשאי למנות אחרים על פסחו ממזניה הוא ואימא ליחול עליה אתנן, קמשמע לן דלא. דאמר קרא לכל נדר, להוציא את הנדרו כבר: **עופות**. של חולין: **הרי אלו פסולים להקרבנה**, שאתנן ומחזיר חל עליהן: **עופות שאין המום פוסל בהן**. דאמר קרא

(Deuteronomy 23:19) thereby including birds [since birds are also the subjects of a vow].

(5) The offspring of all previously mentioned animals that are disqualified from the altar [since they required the participation of another animal which was not one of the aforementioned disqualifications they]

are [therefore] permitted [as **גורם זה זה וזה** two factors causing the result one of which was not disqualified]. [According to the view that a *treifah* can bear] the offspring of a *treifah*, Rabbi Eliezer [maintains **גורם זה זה וזה** is also prohibited and] says: It may not be offered on the altar, while the Sages say: They may be offered. Rabbi Haninah ben Antigonus says: A kosher animal that suckled from a non-kosher animal may not be offered on the altar [that day for a 24 hour period, since the milk was not yet fully digested]. All animals that became *treifah* are not redeemed for one does not redeem sanctified [animals] to feed them to dogs.

רבנו עובדיה מברטנורא

(ויקרא כג) תמים זכר [בבקר] בכשבים, תמות וחכרות בבהמה, ואין תמות וחכרות בעוף: **לכל נדר**. כל, להביא את העוף, שאף הוא בא בנדר, שאתנן ומחיר חלים עליו: **ה כל האסורים לגבי מזבח**. כגון בהמה שנרבעה כשהיא חולין ואחר כך נתעברה וילדה, הולד מותר לקרבן, שהזכר של היתר שבא על הבהמה זו והיא שהיא אסורה, שניהן גרמו לולד שיבוא, וזה וזה גורם מותר. אבל נרבעה כשהיא מעוברת, הולד פסול לקרבן, דהיא וולדה נרבעו: **ולד טרפה**. לא יקרב. אבל להדיט דברי הכל שרי, דלאו מגופה קא רבי. ופולוגתא היא באלו טרפות (וה' נח), איכא למאן דאמר טרפה יולדת, ואיכא למאן דאמר טרפה אינה יולדת, למאן דאמר טרפה יולדת משכחת לה כגון שנטרפה ולבסוף עיברה, ובהא פליגי, דר' אליעזר סבר זה וזה גורם אסור, ורבנן סברי זה וזה גורם מותר. ולמאן דאמר טרפה אינה יולדת משכחת לה כגון שעברה ולבסוף נטרפה, ובהא פליגי, דר"א סבר עובר ירך אמו הוא, ורבנן סברי עובר לאו ירך אמו הוא. ואין הלכה כר' אליעזר: **כשרה שינקה מן הטרפה פסולה**. כל אותו היום שינקה מעת לעת היא פסולה להקברה, הואיל ויכולה לעמוד על אותו חלב בלא אכילה אחרת, ואינו מתאכל ממעיה עד שישלם מעת לעת. אבל לאחר שנתאכל ממעיה, מודה ר' חנינא שהיא כשרה, דאפילו בהמה שנתפטמה בכרשיני עבודה זרה הכל מודים שהיא כשרה למזבח. ואין הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס: **שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים**. דבפסולי המוקדשים שנפדו כתיב תזבח ואכלת בשר, ודרשינן תזבח ולא גיזה, ואכלת ולא לכלביך, בשר ולא חלב:

את העוף: ה כל האסורים על גבי המזבח, וילדותיהן מתרים. ולד טרפה, רבי אליעזר אומר, לא יקרב על גבי המזבח. וחכמים אומרים, יקרב. רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר, כשרה שינקה מן הטרפה, פסולה מעל גבי המזבח. כל הקדשים שנעשו טרפה, אין פודים אותם, שאין פודים את הקדשים להאכילן לכלבים: